

Про затвердження Інструкції про порядок організації та здійснення валютно-обмінних операцій на території України та змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України

**Постанова Правління Національного банку України
від 12 грудня 2002 року N 502**

**Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
14 січня 2003 р. за N 21/7342**

Із змінами і доповненнями, внесеними
постановами Правління Національного банку України
від 12 лютого 2003 року N 54,
від 4 червня 2003 року N 232,
від 22 грудня 2003 року N 569,
від 23 грудня 2003 року N 571

(зміни, крім підпункту 3.5 пункту 3, та пункту 4 Змін до Інструкції, затверджених
постановою Правління Національного банку України
від 23 грудня 2003 року N 571, набрали чинності з 1 березня 2004 року),

від 21 квітня 2004 року N 173,
від 29 вересня 2004 року N 462,
від 17 листопада 2004 року N 552,
від 16 лютого 2005 року N 48,
від 12 серпня 2005 року N 287,
від 12 серпня 2005 року N 289,
від 23 серпня 2006 року N 337,
від 27 лютого 2008 року N 47,
від 9 вересня 2009 року N 538,
від 11 серпня 2011 року N 278,
від 11 жовтня 2011 року N 364

(зміни, внесені підпунктом 1.2 пункту 1 постанови Правління
Національного банку України від 11 жовтня 2011 року N 364,
діяли до 1 січня 2013 року, враховуючи зміни, внесені постановою
Правління Національного банку України від 21 серпня 2012 року N 349),
від 30 грудня 2011 року N 497,
від 21 серпня 2012 року N 349

(зміни, внесені пунктом 7 Змін, затверджених постановою Правління Національного банку
України

від 21 серпня 2012 року N 349, набрали чинності з 3 жовтня 2012 року),
від 29 жовтня 2012 року N 449,
від 30 квітня 2014 року N 249,
від 9 квітня 2015 року N 220,
від 29 грудня 2015 року N 983,
від 7 червня 2016 року N 341,
від 2 серпня 2016 року N 364

(з 1 червня 2012 року до 10 липня 2012 року пункти
4.6, 4.8, 4.16, 4.23 глави 4, 5.1, 5.2, 5.12 глави 5, 6.1, 6.2,
6.5 глави 6, додаток 3 до Інструкції про порядок
організації та здійснення валютно-обмінних операцій
на території України, затвердженої цією постановою,

діють з урахуванням особливостей, установлених постановою Правління Національного банку України від 24 травня 2012 року N 207)

Додатково див. оголошення
("Офіційний вісник України", N 22, 29 березня 2013 р.),
постанову Окружного адміністративного суду міста Києва
від 13 травня 2013 року,
ухвалу Київського апеляційного адміністративного суду
від 27 серпня 2013 року

Відповідно до вимог статей 5, 6, 11, 13 Декрету Кабінету Міністрів України від 19.02.93 N 15-93 "Про систему валютного регулювання і валютного контролю", а також статей 7, 44 Закону України "Про Національний банк України", з метою приведення у відповідність до чинного законодавства, уникнення множинності та вдосконалення нормативно-правових актів Національного банку України з питань забезпечення ефективної роботи уповноважених банків та уповноважених фінансових установ під час здійснення валютно-обмінних операцій на готівковому сегменті міжбанківського валютного ринку України Правління Національного банку України **ПОСТАНОВЛЯЄ**:

1. Затвердити:

Інструкцію про порядок організації та здійснення валютно-обмінних операцій на території України (додається);

Абзац другий пункту 1 втратив чинність

(згідно з постановою Правління
Національного банку України від 12.02.2003 р. N 54)

2. Департаменту валютного регулювання (С. О. Яременко) довести зміст цієї постанови до відома територіальних управлінь Національного банку України для керівництва та використання в роботі.

3. Визнати такими, що втратили чинність:

додатки N 83 (Положення про пункти обміну іноземної валюти) та N 92 і 93 (реєстри проданої та купленої іноземної валюти) (із змінами) до Інструкції N 1 "З організації емісійно-касової роботи в установах банків України", затвердженої постановою Правління Національного банку України від 07.07.94 N 129;

інструктивний лист від 25.05.93 N 19029/936 "Про порядок укладення агентських угод між уповноваженими банками і юридичними особами щодо відкриття обмінного пункту";

Правила здійснення конверсійних операцій з готівковою іноземною валютою уповноваженими банками, затверджені постановою Правління Національного банку України від 25.03.96 N 68;

Порядок здійснення обміну купюр іноземної валюти, затверджений постановою Правління Національного банку України від 29.03.96 N 79.

4. Дозволити уповноваженим банкам та уповноваженим фінансовим установам під час здійснення валютно-обмінних операцій у пунктах обміну іноземної валюти, у тому числі тих, що відкриті на підставі укладених агентських угод з іншими юридичними особами, використовувати квитанції за формою N 377-А старого зразка до строку, встановленого в пункті 5 додатка до постанови Кабінету Міністрів України від 07.02.2001 N 121 "Про терміни переведення суб'єктів підприємницької діяльності на облік розрахункових операцій у готівковій та безготівковій формі із застосуванням реєстраторів розрахункових операцій".

(пункт 4 із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 22.12.2003 р. N 569)

5. Уповноважені банки, уповноважені фінансові установи самостійно замовляють бланки суворої звітності довідок-certificate за формою N 377 відповідно до вимог постанови Кабінету Міністрів України від 14.05.2012 N 456 "Деякі питання використання бланків цінних паперів, документів суворої звітності, господарська діяльність з виготовлення яких підлягає ліцензуванню".

(пункт 5 у редакції постанови Правління Національного банку України від 21.08.2012 р. N 349)

6. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на заступника Голови П. М. Сенища.

7. Постанова набирає чинності через 60 днів після державної реєстрації в Міністерстві юстиції України.

Голова

В. С. Стельмах

ЗАТВЕРДЖЕНО
Постанова Правління Національного
банку України
12 грудня 2002 року N 502
(у редакції постанови Правління
Національного банку України
від 30 квітня 2014 року N 249)

Зареєстровано
в Міністерстві юстиції України
07 травня 2014 р. за N 480/25257

Інструкція про порядок організації та здійснення валютно-обмінних операцій на території України

(У тексті Інструкції посилання на додаток 6 замінено
посиланням на додаток 7 згідно з постановою
Правління Національного банку України від 29 грудня
2015 року N 983)

I. Загальні положення

1. Ця Інструкція встановлює порядок організації та здійснення валютно-обмінних операцій з готівковою іноземною валютою на території України для уповноважених банків (далі - банк), а також для уповноважених фінансових установ та національного оператора поштового зв'язку (далі - фінансова установа), їх кас, пунктів обміну іноземної валюти та пунктів обміну іноземної валюти, що відкриваються банком, фінансовою установою на підставі укладених агентських договорів з юридичною особою-резидентом.

Банки, фінансові установи здійснюють операції з готівковою іноземною валютою на підставі генеральної ліцензії на здійснення валютних операцій.

2. У цій Інструкції терміни вживаються у таких значеннях:

валюта відшкодування - іноземна валюта, яку отримують банк, фінансова установа як відшкодування від платіжної організації міжнародної платіжної системи;

відокремлений підрозділ банку, фінансової установи - це філія, відділення, інший відокремлений підрозділ, в яких здійснюються окремі фінансові послуги;

(пункт 2 розділу I доповнено новим абзацом третім згідно з постановою
Правління Національного банку України від 29.12.2015 р. N 983,
у зв'язку з цим абзаци третій - п'ятий
уважати відповідно абзацами четвертим - шостим)

операція сторно - операція з повернення клієнту відповідної суми коштів у національній або іноземній валюті в разі відмови клієнта від здійснення операції;

пункт обміну іноземної валюти (далі - пункт обміну валюти) - структурна одиниця, яка відкривається банком, фінансовою установою з метою здійснення валютно-обмінних операцій.

Інші терміни вживаються в значеннях, визначених законодавством України.

3. До валютно-обмінних операцій належать такі операції:

купівля у фізичних осіб - резидентів і нерезидентів готівкової іноземної валюти за готівкові гривні;

продаж фізичним особам-резидентам готівкової іноземної валюти за готівкові гривні;

зворотний обмін фізичним особам-нерезидентам невикористаних готівкових гривень на готівкову іноземну валюту;

конвертація (обмін) готівкової іноземної валюти однієї іноземної держави на готівкову іноземну валюту іншої іноземної держави.

II. Порядок організації роботи банків, фінансових установ з готівковою іноземною валютою

1. Банк, фінансова установа на підставі цієї Інструкції зобов'язані розробити та затвердити внутрішні положення (інструкції) про організацію роботи зі здійснення валютно-обмінних операцій, що мають містити:

порядок проведення валютно-обмінних операцій;

порядок установлення курсів купівлі та продажу готівкових іноземних валют за гривні;

порядок оформлення та видачі квитанцій про здійснення валютно-обмінної операції і довідок-certificate за формою N 377;

порядок підкріплення готівковою іноземною валютою та готівковими гривнями відокремлених підрозділів, пунктів обміну валюти банку, фінансової установи;

опис бухгалтерської моделі обліку валютно-обмінних операцій;

перелік відповідальних працівників, які мають право здійснювати валютно-обмінні операції;

порядок взаємодії між відокремленими підрозділами банку, фінансової установи під час проведення валютно-обмінних операцій;

(абзац восьмий пункту 1 розділу II із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 29.12.2015 р. N 983)

опис порядку здійснення внутрішнього контролю за проведенням валютно-обмінних операцій.

2. Банк, фінансова установа під час здійснення валютно-обмінних операцій мають забезпечувати:

документальне оформлення проведених валютно-обмінних операцій;

своєчасне відображення валютно-обмінних операцій у бухгалтерському обліку;

належний внутрішній контроль за валютно-обмінними операціями;

створення безпечних умов для роботи з готівкою та її зберігання.

3. Банк, фінансова установа зобов'язані забезпечити наявність програмних комплексів, функціональні можливості яких забезпечують здійснення контролю за обсягами проведення валютно-обмінних операцій у межах банку - юридичної особи, фінансової установи.

4. Приміщення каси банку, фінансової установи (крім національного оператора поштового зв'язку), їх відокремлених підрозділів, пункту обміну валюти мають відповідати вимогам нормативно-правових актів Національного банку України з питань організації захисту приміщень банків України та уповноважених небанківських фінансових установ, які надають окремі фінансові послуги.

(пункт 4 розділу II у редакції постанови Правління Національного банку України від 29.12.2015 р. N 983)

5. Робоче місце касира каси банку, фінансової установи, пункту обміну валюти має бути обладнане таким чином, щоб клієнт міг спостерігати за перерахуванням готівки.

6. Банк, фінансова установа мають право розпочинати роботу пункту обміну валюти після реєстрації реєстратора розрахункових операцій (далі - РРО) в органі доходів і зборів та повідомлення Національного банку України.

(абзац перший пункту 6 розділу II у редакції постанови Правління Національного банку України від 29.12.2015 р. N 983)

Повідомлення надсилається до Національного банку України за місцем розташування пункту обміну валюти за 15 днів до початку здійснення валютно-обмінних операцій за формою, наведеною в додатку 1 до цієї Інструкції, для внесення інформації до електронного довідника.

(абзац другий пункту 6 розділу II із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 29.12.2015 р. N 983)

У разі припинення, тимчасового зупинення чи відновлення роботи пункту обміну валюти банк, фінансова установа мають у триденний строк повідомити про це Національний банк України.

(абзац третій пункту 6 розділу II із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 29.12.2015 р. N 983)

7. Фінансова установа, її відокремлені підрозділи та пункти обміну валюти мають право розпочинати роботу:

після реєстрації РРО в органі доходів і зборів;

(абзац другий пункту 7 розділу II набирає чинності через шість місяців із дня затвердження Державною фіскальною службою України Державного реєстру реєстраторів розрахункових операцій, до якого внесено модель реєстратора розрахункових операцій, що

застосовується для обліку та реєстрації операцій з купівлі-продажу готівкової іноземної валюти, згідно з постановою Правління Національного банку України від 29.12.2015 р. N 983)

за наявності юридично оформленого документа, що підтверджує право власності на приміщення, в якому розміщені відокремлені підрозділи та пункти обміну валюти або право оренди (суборенди) на це приміщення на строк не менше ніж один рік.

(абзац третій пункту 7 розділу II набирає чинності з 01.07.2016 р. згідно з постановою Правління Національного банку України від 29.12.2015 р. N 983)

(абзац третій пункту 7 розділу II із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 07.06.2016 р. N 341)

(розділ II доповнено новим пунктом 7 згідно з постановою Правління Національного банку України від 29.12.2015 р. N 983, у зв'язку з цим пункти 7 - 12 уважати відповідно пунктами 8 - 13)

8. У касі відокремленого підрозділу фінансової установи, пункті обміну валюти банку, фінансової установи має бути витяг із наказу (розпорядження) фінансової установи про відкриття відокремленого підрозділу, про відкриття пункту обміну валюти банку, фінансової установи, засвідчений підписом керівника та відбитком печатки фінансової установи, банку, із зазначенням переліку валютно-обмінних операцій, ініціалів, прізвищ касових працівників, допущених до здійснення таких операцій, а також копія юридично оформленого документа, що підтверджує право власності на приміщення, в якому розміщений відокремлений підрозділ, пункт обміну валюти фінансової установи, або право оренди (суборенди) на це приміщення.

(абзац перший пункту 8 розділу II із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 07.06.2016 р. N 341)

Касир каси відокремленого підрозділу фінансової установи, пункту обміну валюти на робочому місці повинен мати документ, що посвідчує його особу (службове посвідчення).

(пункт 8 розділу II у редакції постанови Правління Національного банку України від 29.12.2015 р. N 983)

9. Банк, фінансова установа з метою організації безперебійної роботи кас відокремлених підрозділів, пунктів обміну валюти мають право самостійно встановлювати для них розмір авансу в готівковій іноземній валюті та готівкових гривнях і до початку робочого дня, уключаючи вихідні і святкові дні, забезпечують їх коштами відповідно до встановлених обсягів.

(абзац перший пункту 9 розділу II із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 29.12.2015 р. N 983)

У касі відокремленого підрозділу банку, фінансової установи, їх пунктах обміну валюти в наявності має бути копія наказу (витягу з наказу), іншого документа банку, фінансової установи, згідно з яким для цього підрозділу, пункту обміну валюти був установлений розмір

авансу в готівковій іноземній валюті та готівкових гривнях. Фінансові установи, які розпочинають свою діяльність з обміну валют, зобов'язані здійснювати підкріплення кас відокремлених підрозділів, пунктів обміну валюти іноземною валютою не пізніше десятого дня після початку здійснення валютних операцій відповідним відокремленим підрозділом, пунктом обміну валюти.

(пункт 9 розділу II доповнено абзацом другим згідно з постановою Правління Національного банку України від 29.12.2015 р. N 983)

10. Банк, фінансова установа зобов'язані встановити максимальну суму залишків іноземної валюти та гривень у касах пункту обміну валюти банку, фінансової установи в неробочий час в обсязі, що має забезпечити їх роботу протягом робочого дня. Залишки валютних цінностей можуть перевищувати встановлену максимальну суму у вихідні й святкові дні.

У касі відокремленого підрозділу фінансової установи, пункті обміну валюти банку, фінансової установи в наявності має бути копія наказу (витягу з наказу), іншого документа фінансової установи, банку, згідно з яким для цього відокремленого підрозділу, пункту обміну валюти була встановлена максимальна сума залишків готівкової іноземної валюти.

(пункт 10 розділу II доповнено новим абзацом другим згідно з постановою Правління Національного банку України від 29.12.2015 р. N 983, у зв'язку з цим абзаци другий та третій уважати відповідно абзацами третім та четвертим)

Залишки валютних цінностей, що перевищують установлену максимальну суму в робочий день, підлягають інкасації в цей день, а у вихідні й святкові дні - не пізніше наступного робочого дня банку, фінансової установи.

Якщо пункти обміну валюти працюють цілодобово, то закінченням робочого дня вважається початок операційного (робочого) дня банку, фінансової установи.

11. Банкам, фінансовим установам забороняється встановлювати обмеження щодо номіналу та року емісії банкнот іноземної валюти, які є законним платіжним засобом на території відповідної іноземної держави, з якою здійснюються валютно-обмінні операції.

Банки, фінансові установи зобов'язані приймати платіжні банкноти іноземної валюти з незначними ознаками зношення, наведеними в додатку 2 до цієї Інструкції.

Банки, фінансові установи мають право здійснювати валютно-обмінні операції з монетами за рішенням банку, фінансової установи.

12. Банк, фінансова установа зобов'язані перевіряти ознаки платіжності та справжності банкнот іноземної валюти з використанням обладнання (лічильників, детекторів, оптичних приладів тощо) для роботи з готівкою, що забезпечує контроль ультрафіолетового, інфрачервоного, магнітного захисту, а також візуальний контроль проти світла, у відбитому світлі та із збільшенням не менше ніж у 10 разів.

Банк, фінансова установа мають право здійснювати обмін зношених банкнот іноземних валют на умовах, що визначаються ними разом із банком-кореспондентом, та в порядку, визначеному для виконання операцій з приймання іменних чеків на інкасо, установленому в нормативно-правовому акті Національного банку України, що регулює порядок здійснення операцій з чеками в іноземній валюті на території України.

13. У касі банку, фінансової установи та їх відокремлених підрозділів, пункту обміну валюти в доступному для огляду клієнтами місці (на стенді або в іншому оформленні, крім меню платіжного пристрою) розміщується така інформація:

(абзац перший пункту 13 розділу II із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 29.12.2015 р. N 983)

копія наказу (розпорядження) по банку, фінансовій установі про встановлення курсів купівлі та продажу іноземних валют, засвідчена відбитком печатки банку, фінансової установи. Керівник відокремленого підрозділу банку, фінансової установи або уповноважена ним особа, касир пункту обміну валюти засвідчує копію такого наказу (розпорядження) власноручним підписом;

(абзац другий пункту 13 розділу II із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 07.06.2016 р. N 341)

перелік операцій, які здійснює каса банку, фінансової установи, пункту обміну валюти, повідомлення про обов'язковість здійснення касиром операцій сторно в разі звернення клієнта з відмовою від валютно-обмінної операції не пізніше ніж за 15 хвилин після проведення такої операції;

витяг із наказу про встановлення тарифів комісійної винагороди за здійснення операції з конвертації готівкової іноземної валюти касою банку, фінансової установи, пункту обміну валюти, що засвідчується підписом керівника банку, фінансової установи та відбитком печатки банку, фінансової установи;

повідомлення про ознаки платіжності та зношення банкнот іноземної валюти, які приймаються банками, фінансовими установами, пунктами обміну валюти;

повідомлення про оформлення банком, фінансовою установою, пунктом обміну валюти довідки-certificate за формою N 377 за згодою фізичної особи-нерезидента та можливість здійснення зворотного обміну невикористаних коштів у гривнях лише за умови наявності цієї довідки;

повідомлення про те, що дані про особу, отримані в процесі обслуговування клієнтів під час здійснення валютно-обмінних операцій, є банківською таємницею з відповідним режимом їх зберігання, передбаченим главою 10 Закону України "Про банки і банківську діяльність";

повідомлення про касира каси, який здійснює валютно-обмінні операції (прізвище, ініціали);

(пункт 13 розділу II доповнено новим абзацом восьмим згідно з постановою Правління Національного банку України від 29.12.2015 р. N 983)

копія генеральної ліцензії на здійснення валютних операцій;

(пункт 13 розділу II доповнено новим абзацом дев'ятим згідно з постановою Правління Національного банку України від 29.12.2015 р. N 983)

місцезнаходження каси банку, фінансової установи, їх відокремлених підрозділів;

(пункт 13 розділу II доповнено новим абзацом десятим згідно з постановою Правління Національного банку України від 29.12.2015 р. N 983)

Інформація, зазначена в абзацах третьому, шостому та сьомому цього пункту, має бути розміщена українською та англійською мовами.

Зазначена в цьому пункті інформація може додатково розміщуватися на електронних носіях і відповідати змісту рішень, прийнятих та оформлених на паперових носіях.

III. Порядок проведення операцій із готівковою іноземною валютою

1. Голова правління банку / керівник фінансової установи має право визначати уповноважену особу / уповноважених осіб, яка встановлюватиме / які встановлюватимуть курси купівлі та продажу іноземних валют у касах банку, фінансової установи, у їх відокремлених підрозділах, пунктах обміну щоденно до початку робочого дня згідно з наказом (розпорядженням) / наказами (розпорядженнями) банку, фінансової установи.

(абзац перший пункту 1 розділу III у редакції постанови Правління Національного банку України від 02.08.2016 р. N 364)

У наказі (розпорядженні) про встановлення курсів купівлі та продажу іноземних валют має бути зазначено дата, час (година, хвилина), з якого діють установлені курси, значення курсів купівлі та продажу іноземних валют за гривні.

Каси банку, фінансової установи, їх відокремлених підрозділів та пункти обміну валюти здійснюють операції з купівлі та продажу іноземних валют за гривні лише за курсами, установленими у відповідному наказі (розпорядженні) банку, фінансової установи, що діють під час проведення цих операцій.

(абзац третій пункту 1 розділу III із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 02.08.2016 р. N 364)

У касі банку, фінансової установи, їх відокремлених підрозділах, пунктах обміну валюти, розташованих за різними адресами (місцезнаходженням), в один і той самий робочий день можуть бути встановлені різні значення курсів купівлі та продажу іноземних валют.

(пункт 1 розділу III із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 29.12.2015 р. N 983, у редакції постанови Правління Національного банку України від 07.06.2016 р. N 341)

2. Банк, фінансова установа мають право змінювати значення курсу купівлі та продажу протягом операційного (робочого) дня з обов'язковим оформленням кожного зміненого значення відповідним наказом (розпорядженням), у якому зазначається час (година, хвилина) зміни курсів.

(пункт 2 розділу III у редакції постанови Правління Національного банку України від 07.06.2016 р. N 341)

3. Банк, фінансова установа мають право стягувати комісійну винагороду за здійснення операцій із конвертації готівкової іноземної валюти виключно в гривнях.

4. Банку, фінансовій установі забороняється відмовляти в здійсненні операції сторно.

(пункт 4 розділу III у редакції постанови Правління Національного банку України від 09.04.2015 р. N 220,

із змінами, внесеними згідно з постановою
Правління Національного банку України від 07.06.2016 р. N 341)

5. Банк, фінансова установа зобов'язані здійснювати валютно-обмінні операції, крім тих, що проводяться через платіжні пристрої, з оформленням квитанції про здійснення валютно-обмінної операції за формою, наведеною в додатку 3 до цієї Інструкції.

Квитанція про здійснення валютно-обмінної операції виписується у двох примірниках: перший примірник видається фізичній особі, другий - зберігається в паперовій формі в документах дня.

Касири каси банку, фінансової установи, пункту обміну валюти зобов'язані видати квитанцію про здійснення валютно-обмінної операції одночасно з прийняттям та видачею фізичній особі коштів. Квитанція про здійснення валютно-обмінної операції повинна видаватися не пізніше завершення операції.

(пункт 5 розділу III доповнено абзацом третім згідно з постановою
Правління Національного банку України від 02.08.2016 р. N 364)

6. Банк, фінансова установа під час здійснення операції з купівлі у фізичних осіб готівкової іноземної валюти за готівкові гривні через платіжні пристрої зобов'язані оформити квитанцію/чек банкомата.

Форма і зміст розрахункового документа, який друкується РРО та застосовується для обліку й реєстрації валютно-обмінних операцій, мають відповідати вимогам Положення про форму та зміст розрахункових документів, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 21 січня 2016 року N 13, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 11 лютого 2016 року за N 220/28350, та додатково містити таку інформацію: назва операції (купівля, продаж, зворотній обмін, конвертація іноземної валюти, операція сторно), назва і код прийнятої валюти, сума прийнятої валюти, курс, крос-курс, назва і код валюти до видачі, сума валюти до видачі, сума комісії.

(пункт 6 розділу III доповнено абзацом другим згідно з постановою
Правління Національного банку України від 07.06.2016 р. N 341)

7. Банки, фінансові установи зобов'язані відображати здійснені операції з купівлі у фізичних осіб готівкової іноземної валюти за готівкові гривні в реєстрі купленої іноземної валюти (додаток 4), а операції з продажу фізичним особам-резидентам готівкової іноземної валюти за готівкові гривні - у реєстрі проданої іноземної валюти (додаток 5).

Банки, фінансові установи мають право здійснювати ведення реєстру купленої іноземної валюти та реєстру проданої іноземної валюти за допомогою програмно-технічних засобів.

Банк, фінансова установа зобов'язані забезпечити зберігання роздрукованих реєстрів у документах дня.

8. Фінансова установа, її відокремлений підрозділ, пункт обміну валюти засобами програмно-технічного комплексу зобов'язані щоденно вести звітну довідку про касові обороти за день і залишки цінностей (додаток 6). На момент проведення перевірки касир каси фінансової установи, її відокремленого підрозділу, пункту обміну валюти зобов'язаний роздрукувати зазначену довідку і надати перевіряючим. У кінці операційного дня ця довідка роздруковується та зберігається в паперовій формі в документах дня.

(розділ III доповнено новим пунктом 8 згідно з постановою Правління Національного банку України від 29.12.2015 р. N 983, у зв'язку з цим пункти 8 - 13 уважати відповідно пунктами 9 - 14)

9. Банки, фінансові установи мають право доповнювати квитанцію про здійснення валютно-обмінної операції та квитанцію/чек банкомата додатковими реквізитами, потрібними для здійснення валютно-обмінних операцій.

10. Касири каси банку, фінансової установи, пункту обміну валюти зобов'язані з'ясувати резидентність фізичних осіб (шляхом усного опитування) та попереджати фізичних осіб-нерезидентів про те, що зворотний обмін невикористаних гривень на іноземну валюту можливо здійснити лише за умови пред'явлення ними довідки-certificate за формою N 377.

(пункт 10 розділу III із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 02.08.2016 р. N 364)

11. Банк, фінансова установа, пункт обміну валюти під час купівлі у фізичної особи-нерезидента готівкової іноземної валюти разом із квитанцією про здійснення валютно-обмінної операції зобов'язані видати довідку-certificate за формою N 377 (додаток 7). За згодою клієнта ця операція може бути здійснена без оформлення довідки-certificate за формою N 377. Здійснення валютно-обмінної операції без оформлення довідки-certificate за формою N 377 не дає підстав для зворотного обміну.

Зворотний обмін фізичним особам-нерезидентам невикористаних готівкових гривень на готівкову іноземну валюту здійснюється на підставі першого примірника довідки-certificate за формою N 377 лише на ту іноземну валюту і в межах тієї суми, що зазначені в довідці.

Перший примірник цієї довідки залишається в касі банку, фінансової установи, пункту обміну валюти, у яких здійснено зворотний обмін.

12. У довідці-certificate за формою N 377 та квитанції про здійснення валютно-обмінної операції всі реквізити мають бути заповнені, виправлення в заповненому тексті не дозволяються.

13. У разі здійснення операцій із видачі фізичним особам-нерезидентам гривень через платіжний пристрій на території України за платіжними картками міжнародних платіжних систем зворотний обмін невикористаних гривень здійснюють лише каси того банку, фінансової установи, яким належить платіжний пристрій, на підставі квитанції/чека банкомата, який, крім обов'язкових реквізитів, визначених нормативно-правовим актом Національного банку України, що регулює ведення касових операцій банками в Україні, має містити назву (код) іноземної валюти відшкодування. Зворотний обмін невикористаних гривень фізичними особами-нерезидентами здійснюється в межах тієї суми і на ту іноземну валюту, що зазначена в квитанції/чеку банкомата. Квитанція/чек банкомата залишається в касі банку, фінансової установи.

14. Банк, фінансова установа мають право здійснювати операції з конвертації готівкової іноземної валюти лише з тими валютами, що належать до 1-ї та 2-ї групи Класифікатора іноземних валют та банківських металів, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 04 лютого 1998 року N 34 (у редакції постанови Правління Національного банку України від 19 квітня 2016 року N 269).

(абзац перший пункту 14 розділу III із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 07.06.2016 р. N 341)

Банк / фінансова установа під час здійснення операцій із конвертації готівкової іноземної валюти використовує курс-курс банку, фінансової установи, що діє на час проведення операції.

(абзац другий пункту 14 розділу III у редакції постанови Правління Національного банку України від 07.06.2016 р. N 341)

IV. Особливості проведення валютно-обмінних операцій, контроль та відповідальність за порушення порядку здійснення валютно-обмінних операцій

1. Банкам, фінансовим установам дозволяється здійснювати:

операції з продажу фізичній особі - резиденту готівкової іноземної валюти за готівкові гривні на суму, яка менша в еквіваленті, ніж 150000 гривень, без пред'явлення документів;

операції з купівлі у фізичної особи (резидента та нерезидента) готівкової іноземної валюти за готівкові гривні на суму, яка менша в еквіваленті, ніж 150000 гривень, без пред'явлення документів. Операції з купівлі у фізичної особи - нерезидента готівкової іноземної валюти за готівкові гривні, які проводяться з оформленням довідки-certificate за формою N 377, здійснюються за умови пред'явлення цією особою документа, що посвідчує особу та її резидентність;

операції конвертації (обміну) готівкової іноземної валюти однієї іноземної держави на готівкову іноземну валюту іншої іноземної держави на суму, яка менша в еквіваленті, ніж 150000 гривень, без пред'явлення документів;

операції зворотного обміну фізичним особам - нерезидентам невикористаних готівкових гривень на готівкову іноземну валюту на суму, яка менша в еквіваленті, ніж 150000 гривень, за умови пред'явлення документа, що посвідчує особу та її резидентність і довідки-certificate за формою N 377.

(пункт 1 розділу IV у редакції постанов Правління Національного банку України від 07.06.2016 р. N 341, від 02.08.2016 р. N 364)

2. Абзац перший пункту 2 виключено

(згідно з постановою Правління Національного банку України від 07.06.2016 р. N 341, у зв'язку з цим абзац другий уважати абзацом першим)

Операції з купівлі у фізичної особи-нерезидента готівкової іноземної валюти за готівкові гривні, які проводяться з оформленням довідки-certificate за формою N 377, здійснюються за умови пред'явлення цією особою документа, що посвідчує особу та її резидентність.

(абзац перший пункту 2 розділу IV із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 07.06.2016 р. N 341)

3. Пункт 3 розділу IV виключено

(згідно з постановою Правління Національного банку України від 07.06.2016 р. N 341,

у зв'язку з цим пункти 4 - 10
уважати відповідно пунктами 3 - 9)

3. Під час проведення валютно-обмінних операцій, зазначених у пункті 3 розділу I цієї Інструкції, на суму, що дорівнює чи перевищує в еквіваленті 150000 гривень, банк, фінансова установа зобов'язаний (зобов'язана) здійснити ідентифікацію, верифікацію та вивчення особи відповідно до законодавства України про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму.

(пункт 3 розділу IV у редакції постанови Правління
Національного банку України від 07.06.2016 р. N 341)

4. Банк не здійснює ідентифікацію фізичної особи, яка звернулася з метою проведення валютно-обмінної операції, якщо ця особа вже має рахунки в цьому банку і була раніше ідентифікована банком відповідно до вимог законодавства України. Під час проведення валютно-обмінної операції працівник банку перевіряє тотожність даних, унесених до бази даних клієнтів банку, та даних, зазначених у пред'явленому документі. На підтвердження раніше проведеної ідентифікації в квитанціях має бути зазначений номер справи з юридичного оформлення рахунку клієнта або номер відкритого відповідного рахунку.

5. Банк, фінансова установа мають право через платіжний пристрій здійснювати операції з купівлі у фізичних осіб готівкової іноземної валюти за готівкові гривні. Меню платіжного пристрою має містити інформацію про курс купівлі готівкових іноземних валют.

Вимоги щодо ідентифікації особи під час проведення валютно-обмінних операцій не поширюються на здійснення операцій із купівлі у фізичних осіб готівкової іноземної валюти через платіжні пристрої.

6. Банк, фінансова установа зобов'язані відображати в бухгалтерському обліку валютно-обмінні операції, що здійснюються у вихідні, святкові дні або після закінчення операційного дня (часу) банку, фінансової установи, не пізніше наступного робочого дня.

7. Банк, фінансова установа мають право купувати у фізичної особи та продавати фізичній особі залишок іноземної валюти, який менший, ніж номінальна вартість мінімальної банкноти, що перебуває в обігу, за гривні за курсом, установленим банком, фінансовою установою на час здійснення операції.

(пункт 7 розділу IV із змінами, внесеними згідно з постановою
Правління Національного банку України від 07.06.2016 р. N 341)

8. Банк, фінансова установа не мають права здійснювати валютно-обмінних операцій у пунктах обміну валюти в разі виходу з ладу РРО або тимчасового відключення електроенергії.

Якщо в пункті обміну валюти встановлюється резервний РРО, то складається акт за підписом керівника, який відповідає за роботу пунктів обміну валюти, і представника сервісної організації. Будь-який заново встановлений РРО має бути зареєстрований у територіальному органі Міністерства доходів і зборів у порядку, установленому для первинної його реєстрації.

9. Порушення норм, установлених цією Інструкцією, тягне за собою відповідальність згідно із законодавством України.

Додаток 1
до Інструкції про порядок організації та
здійснення валютно-обмінних операцій
на території України
(пункт 6 розділу II)

_____ /
(найменування уповноваженої національного оператора уповноваженого фінансової оператори банку установи поштового зв'язку, номер телефону)

Повідомлення про початок здійснення валютно-обмінних операцій у пункті обміну іноземної валюти, припинення, тимчасове зупинення чи відновлення роботи пункту обміну іноземної валюти

№ з/п	Назва реквізиту	Зміст
1	Місцезнаходження пункту обміну іноземної валюти	
2	Прізвище, ім'я, по батькові, телефон особи, відповідальної за роботу пунктів обміну іноземної валюти (не нижче керівника департаменту/управління)	
3	Дата початку роботи, припинення, тимчасового зупинення чи відновлення роботи пункту обміну іноземної валюти	

Керівник

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Додаток 2
до Інструкції про порядок організації та
здійснення валютно-обмінних операцій
на території України
(пункт 10 розділу II)

**Ознаки платіжності та зношення банкнот іноземної валюти, які приймаються
уповноваженими банками, уповноваженими фінансовими установами,
національним оператором поштового зв'язку, пунктами обміну іноземної
валюти на території України**

Банкноти іноземної валюти визнаються платіжними в разі повної відповідності встановленим банком-емітентом зразкам, якщо вони зберегли ознаки платіжності, а саме: найменування банку-емітента, номер і серію, номінал цифрами та словами, основні зображення лицьового та зворотного боків, елементи захисту - водяний знак, магнітні мітки, захисні стрічку і волокна, мікро- та макротексти, голограму, у тому числі банкноти із незначними ознаками зношення:

із потертостями та із загальними забрудненнями (уключаючи забруднення, що спричиняють локальну люмінесценцію паперу в ультрафіолетових променях);

із невеликими масними та іншими плямами, написами, відбитками штампів (за винятком штампів, які свідчать про те, що банкнота є неплатіжною), що перекривають одну з ознак платіжності не більше ніж на 20 %;

надірвані і заклеєні в будь-який спосіб, якщо кожний із надривів не перевищує однієї четвертої частини ширини банкноти та місце склеювання не заважає визначити ознаки платіжності;

з проколами та отворами діаметром до 0,5 мм.

Додаток 3
до Інструкції про порядок організації та
здійснення валютно-обмінних операцій
на території України
(пункт 5 розділу III)

Примірник N _____

(найменування та місцезнаходження
структурного підрозділу уповноваженого
банку/уповноваженої фінансової установи /
національного оператора поштового зв'язку)

Квитанція N
про здійснення валютно-обмінної операції*

Дата та час здійснення
операції _____

Назва операції

(купівля, продаж, зворотний обмін, конвертація іноземної
валюти)

Прийнято	Курс, крос-курс	До видачі
назва валюти та сума		назва валюти та сума

Сума комісії _____.

Клієнт**

[прізвище, ім'я та по батькові (за наявності) фізичної особи]

(зазначаються додаткові реквізити, необхідні для проведення валютно-обмінних операцій)

(підпис клієнта)

Надаю згоду на проведення операції з купівлі іноземної валюти без оформлення довідки-certificate
за _____ формою _____ N _____ 377

(підпис клієнта-нерезидента проставляється в разі надання такої згоди)

Місце для відбитка штампа

(підпис працівника уповноваженого банку /
уповноваженої фінансової установи /
національного оператора поштового зв'язку)

* Здійснення операції з купівлі у фізичної особи-нерезидента готівкової іноземної валюти без оформлення довідки-certificate за формою N 377 не дає підстав для зворотного обміну.

** Реквізити заповнюються під час здійснення валютно-обмінної операції на суму, що дорівнює чи перевищує в еквіваленті 150000 гривень.

(додаток 3 із змінами, внесеними згідно з постановою
Правління Національного банку України від 02.08.2016 р. N 364)

Додаток 4
до Інструкції про порядок організації та
здійснення валютно-обмінних операцій
на території України
(пункт 7 розділу III)

(найменування уповноваженого національного оператора поштового зв'язку) та _____ місце знаходження банку/уповноваженої фінансової установи структурного підрозділу /

(реєстраційний і його місце знаходження) номер пункту обміну іноземної валюти

**Реєстр
купленої іноземної валюти**

за " ____ " _____ 20__ року

№ з/п	Час здійснення операції	Назва іноземної валюти (код)	Сума іноземної валюти	Курс	Сума виданих гривень	Номер виданої довідки / квитанції / платіжного пристрою	Відмітка про сторно

Підпис касира _____

Місце для відбитка штампа

Додаток 5
до Інструкції про порядок організації та
здійснення валютно-обмінних операцій
на території України
(пункт 7 розділу III)

(найменування уповноваженого національного оператора поштового зв'язку) та _____ місцезнаходження банку/уповноваженої фінансової установи структурного підрозділу /

(реєстраційний і його місцезнаходження) номер пункту обміну іноземної валюти

**Реєстр
проданої іноземної валюти**

за " ____ " _____ 20__ року

№ з/п	Час здійснення операції	Номер виданої квитанції	Сума в гривнях	Назва іноземної валюти (код)	Сума іноземної валюти	Курс	Номер одержаної довідки	Відмітка про сторно

Підпис касира _____

Місце для відбитка штампа

Додаток 6
до Інструкції про порядок організації та
здійснення валютно-обмінних операцій
на території України
(пункт 8 розділу III)

(найменування та місцезнаходження фінансової установи /
її відокремленого підрозділу, пункту обміну іноземної валюти)

**Звітна довідка про касові обороти за день і залишки цінностей
за " ___ " _____ 20__ року**

Код валюти	Залишок готівки в касі відокремленого підрозділу, пункті обміну валюти на початок дня	Отримано відокремленим підрозділом, пунктом обміну валюти авансу готівкою протягом робочого дня	Куплено відокремленим підрозділом, пунктом обміну валюти іноземної валюти	Продано відокремленим підрозділом, пунктом обміну валюти іноземної валюти	Передано валюти		Залишок готівки в касі відокремленого підрозділу, пункті обміну валюти на поточний момент часу / кінець робочого дня
					на кінець робочого дня	протягом робочого дня	

Касир

(підпис)

М. П.

(Інструкцію доповнено новим додатком 6 згідно з постановою
Правління Національного банку України від 29.12.2015 р. N 983,
у зв'язку з цим додаток 6 вважати додатком 7)

Додаток 7
до Інструкції про порядок організації та
здійснення валютно-обмінних операцій
на території України
(пункт 10 розділу III)

Примірник N _____

Форма N 377
(дійсна протягом шести місяців)

(найменування та місцезнаходження структурного підрозділу
уповноваженого банку/уповноваженої фінансової установи /
національного оператора поштового зв'язку)
(name and address of structural unit of authorised bank / financial institution,
national post operator)

Довідка-certificate N

"__" _____ 20__ року

Обміняно

Exchanged _____
(назва валюти, сума цифрами і словами / currency, amount in figures and in words)

Видано готівкові
гривні

Hryvnias paid out _____
(сума цифрами і словами / amount in figures and in words)

(прізвище, ім'я / surname, name)

(громадянство/citizenship)

(підпис власника)
(holder's signature)

(підпис касира)
(cashier's signature)

Місце для відбитка штампа

Обмін невикористаних гривень на іноземну валюту
Exchange of unspent hryvnias for foreign currency

Прийнято для обміну готівкові
гривні

hryvnias accepted for exchange

(сума цифрами і словами / amount in figures and in words)

З них видано:

готівковою валютою

Including:

paid out in cash

(підпис власника)
(holder's signature)

(підпис касира)
(cashier's signature)

Заповнюється у двох примірниках (перший - видається клієнту, другий - залишається в уповноваженому банку, або в уповноваженій фінансовій установі, або в національного оператора поштового зв'язку).

Довідка видається фізичній особі-нерезиденту для підтвердження операцій із купівлі уповноваженим банком, або уповноваженою фінансовою установою, або національним оператором поштового зв'язку іноземної валюти за гривні. Перший примірник дає право зворотного обміну невикористаних гривень на іноземну валюту протягом шести місяців.

(Інструкція із змінами, внесеними згідно з постановами
Правління Національного банку України від 04.06.2003 р. N 232,
від 23.12.2003 р. N 571,
від 21.04.2004 р. N 173,
від 29.09.2004 р. N 462,
від 17.11.2004 р. N 552,
від 16.02.2005 р. N 48,
від 12.08.2005 р. N 289,
від 23.08.2006 р. N 337,
від 27.02.2008 р. N 47,
від 09.09.2009 р. N 538,
від 11.08.2011 р. N 278,
від 11.10.2011 р. N 364,
від 30.12.2011 р. N 497,
від 21.08.2012 р. N 349,
від 29.10.2012 р. N 449,
у редакції постанови Правління
Національного банку України від 30.04.2014 р. N 249)